

Dadaboeva Madina

Qo‘qon universiteti BT yo‘nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Maqolada Yangi O‘zbekiston inson xuquqlarini ta‘minlash sohasida amalga oshirilayotgan ishlar, Konstitutsiyaga kiritilgan o‘zgarishlar, inson xuquqlarini ta‘minlash sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan tashkilotlar hamda xuquqiy hujjatlar xususida fikr yuritiladi.

Kalit so‘zlar: Inson xuquqlari, ombudsman, shaxs erkinligi, iqtisodiy xuquqlar, odam savdosi, bola xuquqlari.

Yangi O‘zbekistonning eng ulug‘ maqsadi, avvalo, xalqimiz manfaatlarini ko‘zlangan islohotlarni amalga oshirishga qaratilgan. Bu jihatlarda Konstitutsiya, qator farmon va qarorlarda mustahkamlab qo‘yilgan. Mamlakatimizda demokratiya umuminsoniy prinsiplarga asoslanadi, ularga ko‘ra inson, uning hayoti, erkinligi, sha‘ni, qadr-qimmatini va boshqa daxlsiz huquqlari oliy qadriyat hisoblanadi.

Konstitutsiya, qonunlar va inson huquqlari sohasidagi umume’tirof etilgan xalqaro huquq me‘yorlari qoidalarini amalga oshirish strategiyasini ishlab chiqish, inson huquqlari sohasida O‘zbekiston Respublikasining xalqaro va milliy tashkilotlar bilan hamkorligini rivojlantirish, mamlakatimizda inson huquqlariga rioya etilishi va bu huquqlarning muhofaza qilinishi yuzasidan milliy ma‘ruzalar tayyorlash, davlat hokimiyati va boshqaruv organlariga, shuningdek, inson huquqlari bo‘yicha jamoat birlashmalariga maslahatlar berish, inson huquqlarini rag‘batlantirish va muhofaza qilishning turli jihatlari yuzasidan tadqiqotlar o‘tkazish bugungi kunning dolzarb vazifalari sirasiga kiradi. Bu kabi maqsadlarni amalga oshirish yo‘lida mamlakatimiz prezidenti va hukumati tomonidan xayrli ishlar amalga oshirilib kelinmoqda. Bu qabul qilinayotgan farmon va qarorlar misolida ko‘rish mumkin.

Bugungi kunga kelib O‘zbekistonda Inson huquqlari bo‘yicha milliy institutlarning shakllanishi mamlakatni isloh qilish va modernizatsiyalash jarayonlari doirasida davlat va jamiyatning barcha sohalarida demokratik islohotlar o‘tkazish amalga oshirildi.

Jumladan muhtaram prezidentimizning 22.06.2020 yildagi PF-6012-son¹, 12.05.2023 yildagi PF-70-son² farmonlari shular qatoriga kiradi. Bu kabi farmonlar ijrosini ta‘minlash maqsadida mamlakatimizda Milliy markaz tashkil etilganligini aytib o‘tish mumkin.

Inson huquqlari bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi Milliy markazi direktori, yuridik fanlari doktori, professor Akmal Saidov mazkur masalada muhtaram yurtboshimizga ko‘maklashib kelayotganligini ta‘kidlash joiz. Bundan tashqari qator institutlar faoliyat olib bormoqdaki ularning bosh maqsadi mamlakatimizda inson xuquqlar ustuvorigini ta‘minlash sanaladi.

Ayni paytda mamlakatimizda faoliyat olib borayotgan inson huquqlari bo‘yicha milliy institutlardan Oliy Majlis Inson huquqlari bo‘yicha vakili (Ombudsman), O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Amaldagi qonunchilik monitoringi instituti hamda Milliy markazimiz zimmasidagi vazifalarni to‘laonli bajarish yo‘lida xizmat qilib kelmoqda. Bu tashkilotlarning harakati, izlanishlari o‘laroq, yurtimizda inson huquqlari muhofazasi yo‘lida mustahkam qonunchilik tizimi barpo etildi. Istiqbol yillarida insonning asosiy huquq va

¹ <https://lex.uz/docs/4872355?ONDATE2=21.04.2022&action=compare>

² <https://lex.uz/uz/docs/6464217>

erkinliklarini ta'minlashga doir konstitutsiyaviy qonunlar, kodekslar va boshqa qonunlar qabul qilinib, hayotga tatbiq etilmoqda. "Bola huquqlarining kafolatlari to'g'risida"gi, "Odam savdosiga qarshi kurashish to'g'risida"gi, "O'zbekiston Respublikasida nogironlarni ijtimoiy himoya qilish to'g'risida"gi, "Nodavlat notijorat tashkilotlar faoliyatining kafolatlari to'g'risida"gi, "Xayriya to'g'risida"gi va boshqa qonunlarning qabul qilinishi inson huquqlarini himoya qilishning huquqiy asoslarini takomillashtirishga zamin bo'lmoqda.

Hozirgi vaqtda mamlakatimizda inson huquq va erkinliklarining huquqiy asoslari yaratilishi va uning amalda qo'llanishi hamda kafolatlanishini kuzatuvchi mexanizmlardan yuqorida tilga olib o'tilgan institutlar bilan bir qatorda Oliy sud huzuridagi Sud qonunchiligini demokratlashtirish va liberallashtirish hamda sud tizimi mustaqilligini ta'minlash bo'yicha tadqiqot markazi va Adliya vazirligi, Bosh prokuratura, Ichki ishlar vazirligida inson huquqlari bo'yicha bo'linmalar va boshqarmalar samarali faoliyat yuritmoqda.

Shunday bo'lsada sohada yechimini kutayotgan qator masalalar mavjud ediki ular ham yangi tahrirdagi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasini qabul qilinishi tufayli bartaraf etildi. Biz ular sirasiga quyidagilarni kiritishini lozim topdik:

- oila institutini, onalik, otalik va bolalikni himoya qilish, oilada zo'ravonlikning oldini olish va unga qarshi kurashishni huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy va boshqa jihatlardan qo'llab-quvvatlash darajasini oshirish;
- insonning iqtisodiy huquqlarini ta'minlash, xususiy mulkchilik va davlat-xususiy sheriklik aloqalarini rivojlantirish;
- ta'limning sifati va barcha darajadagi qamrovini oshirish, uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirish, o'qitish tizimining inklyuzivligi va undan barchaning foydalana olishini ta'minlash;
- inson huquqlari sohasida axborot-ma'rifiy faoliyatining sifati hamda manzilligini yaxshilash³;

Shu o'rinda ta'kidlash joizki ta'lim tizimida ham mazkur sohaga katta e'tibor qaratilib bu borada qator vazifalar belgilab berilganligi davlatimizning ushbu soha uchun bor imkoniyatlarini ishga solayotganligidan dalolatdir. Jumladan 2023 yildan boshlab har yili 1-10 dekabr kunlari "Inson huquqlari" o'n kunligi hamda barcha umumiy o'rta, o'rta maxsus, professional va oliy ta'lim muassasalarida Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi qabul qilingan kunga bag'ishlangan umummilliy dars o'tkazilishi belgilanganligi⁴ yuqoridagi fikrlarimiz isboti bo'la oladi.

Xulosa o'rinda aytganda, O'zbekistonning demokratik o'zgarishlarga sodiqligini namoyish qilish, yurtimizda kechayotgan ulkan o'zgarishlar va yangilanishlar davrida avvalo inson huquqlarini himoya qilish va rag'batlantirish birlamchi vazifalardan sanaladi. Bunda barchamiz birdek ma'sul ekanligimizni unutmasligimiz darkor.

FOYDALANILGAN MANBALAR VA ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/musta-il-zbekistonda-inson-u-u-lari-va-adrini-ulu-lash-eng-oliy-nemat/viewer>
2. <https://lex.uz/uz/docs/6464217>
3. O'zbekiston respublikasi konstitutsiyasi <https://lex.uz/docs/6445145>
4. <https://lex.uz/docs/4872355?ONDATE2=21.04.2022&action=compare>
5. https://www.norma.uz/uz/qonunchilikda_yangi/uzbekistonda_inson_huquqlari_umumjahon_deklaratsiyasi_qabul_qilinganligining_75_yilligi_nishonlana

³ Ўзбекистон Республикаси конституцияси <https://lex.uz/docs/6445145>

⁴

https://www.norma.uz/uz/qonunchilikda_yangi/uzbekistonda_inson_huquqlari_umumjahon_deklaratsiyasi_qabul_qilinganligining_75_yilligi_nishonlana